

УДК 37.016:004

DOI 10.18372/2786-5495.1.17780

Іванюк Ірина 

кандидат педагогічних наук, старший дослідник,

Інститут цифровізації освіти НАПН України,

м. Київ, Україна

irinaivanyuk72@gmail.com

ДИСТАНЦІЙНЕ ТА ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПОТРЕБИ ВЧИТЕЛІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

***Анотація.** У статті розглядаються проблеми та потреби вчителів під час організації дистанційного та змішаного навчання в умовах війни. У роботі представлено результати онлайн-опитування «Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах війни: 2023», що проводилось Інститутом цифровізації освіти Національної академії педагогічних наук України у березні - квітні 2023 року. Зазначено, що під час війни перед дистанційною освітою постали нові проблеми та виклики: організація дистанційної освіти під час віялових відключень електроенергії та постійних повітряних тривог; організація освітнього процесу для дітей внутрішньо переміщених осіб та дітей, які знаходяться за кордоном під час війни; організація дистанційної освіти в закладах освіти, що зруйновані, частково пошкоджені під час війни або знаходяться на тимчасово окупованій території.*

***Ключові слова:** освіта, дистанційне навчання, педагогічна майстерність, цифрова компетентність, війна.*

***Annotation.** The article considers the problems and needs of teachers during the organization of distance and blended learning in the conditions of war. The paper presents the results of the online survey «Readiness and needs of teachers regarding the use of digital tools and ICT in war conditions: 2023», which was conducted by*

the Institute of Digitalization of Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine in March - April 2023. It was noted that during the war distance education faced new problems and challenges: the organization of distance education during widespread power outages and constant air raids; organization of the educational process for children of internally displaced persons and children who are abroad during the war; organization of distance education in educational institutions that are destroyed, partially damaged during the war, or located in temporarily occupied territory.

Key words: *education, distance learning, pedagogical skills, digital competence.*

Вступ. Вчені відділу компаративістики інформаційно-освітніх інновацій Інституту цифровізації освіти НАПН України у березні - квітні 2023 року провели онлайн-опитування серед педагогічних працівників «Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах війни: 2023».

Мета статті – розкрити проблеми та потреби вчителів під час організації дистанційного та змішаного навчання в умовах війни.

Виклад основного матеріалу. *Проведене онлайн-опитування мало на меті реалізацію таких завдань:*

- виявлення громадської думки педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти щодо проблем і потреб, що виникають під час здійснення дистанційного та змішаного навчання під час війни;

- визначення готовності педагогічних працівників використовувати цифрові засоби та ІКТ під час здійснення дистанційного та змішаного навчання в умовах війни;

- порівняння результатів опитування 2023 р. щодо використання цифрових засобів з результатами опитувань 2020 - 2022 рр.;

- порівняння результатів опитування 2023 р. щодо визначення рівня цифрової компетентності педагогічних працівників шляхом самооцінювання на основі «Рамки цифрової компетентності для громадян»;

- визначення особливостей дистанційного навчання в умовах війни;
- надання відповідних рекомендацій зацікавленим сторонам на основі оцінки стану ситуації, що склалась під час війни.

Передумовою для проведення даного опитування освітян були три попередні опитування, проведені у лютому-березні 2020 р. серед 607-ми педагогічних працівників [3], у січні 2021р. серед 1463-х педагогічних працівників [4; 5] та у січні - лютому 2022 року серед 54 254-х педагогічних працівників з різних областей країни [1; 2].

У дослідженні 2023 року взяли участь 42 708 осіб, з яких 91% - це жінки і 9% - чоловіки, що відображає специфіку діяльності в галузі освіти. Географічно дослідження охопило всі області України, вибірка є нерепрезентативною.

Більше половини респондентів - 58,6% мали від 20-ти та більше років стажу, до 20-ти років професійного стажу серед респондентів мали 20,6%, до 10-ти років педагогічного стажу мали 11% респондентів, до 5-ти років стажу мали 19,9% респондентів.

Розподіл респондентів за типом населених пунктів виявився таким: 45,2 % - місто; 44,5% - село; 10,3% - селище міського типу.

З початком повномасштабного вторгнення переважна більшість респондентів - 86,7% залишилися вдома і продовжують працювати в своєму закладі освіти; переїхали, мають статус внутрішньо переміщених осіб (ВПО) і дистанційно працюють у своєму закладі освіти 8,5% респондентів; виїхали за кордон і працюють дистанційно в своєму закладі освіти в Україні 2,2% респондентів; залишилися вдома і працюють дистанційно, знаходячись на тимчасово окупованій території 0,3% респондентів; переїхали, мають статус ВПО і втратили роботу через війну 0,3% респондентів; залишилися вдома і втратили роботу через війну 0,2% респондентів.

Освітній процес здійснюється в різних форматах: дистанційно - 41,9%, змішано – 37,7% і стаціонарно – 20,4% (рис. 1).

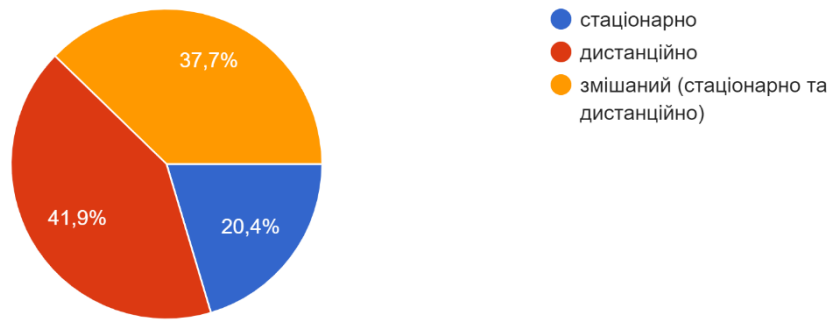


Рис. 1. Відповіді респондентів на питання «В якому форматі Ваш заклад освіти забезпечує освітній процес?»

Аналіз відповідей респондентів у **2023 році** свідчать про наступні *перешкоди, що виникають під час здійснення дистанційного та змішаного навчання під час війни:*

- відсутність якісного інтернету – 64,7%;
- недостатнє матеріально-технічне забезпечення учнів – 56,8%;
- віялові відключення електроенергії – 49,1%;
- низький рівень самоорганізованості та мотивації учнів – 41,3%;
- відсутність підтримки з боку батьків – 30%;
- брак часу через збільшення навантаження для вчителя – 25,9%;
- недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення закладів освіти – 23,1%;
- психологічні труднощі під час дистанційного навчання – 14,5%;
- труднощі з дистанційним навчанням учнів початкової школи – 13,9%;
- зниження рівня якості надання освітніх послуг – 6,3%;
- недостатній рівень цифрової компетентності вчителів – 5,1%;
- заклад освіти зруйнований або пошкоджений під час війни – 4,4%;
- заклад освіти знаходиться на тимчасово окупованій території – 0,9%;
- повітряні тривоги – 0,2%.

Серед основних *потреб у підвищенні кваліфікації* респондентами під час опитування *в 2023 році* було визначено такі:

- вдосконалення методики проведення онлайн-уроків – 40,1%;
- створення навчального відео, запис і монтаж відео уроку – 38%;
- знайомство з новими онлайн-сервісами для учнівської творчості – 34,5%;
- практична допомога з опанування новими інструментами – 31,5%;
- курси для вчителів НУШ основної школи – 27,9%;
- володіння інструментами оцінювання в умовах дистанційного навчання – 20,7%;
- швидкі онлайн-консультації з питань використання ІКТ – 19,2%;
- створення та підтримка власного блогу створення і підтримка власного блогу – 14,7%;
- ознайомлення з новими онлайн семінарами-практикуми – 14,2%;
- курси для вчителів НУШ початкової школи – 13,1%;
- забезпечення доступності до онлайн-курсів, вебінарів – 12,4%.

У блоці питань «Особливості дистанційного навчання в умовах війни» 79,3% респондентів зазначили, що їм доводиться працювати з дітьми ВПО дистанційно, 60,2% респондентів зазначили, що працюють з українськими дітьми, які є біженцями в інших країнах.

З досвіду:

- 72,3% респондентів, більшість дітей, які перебувають за кордоном, навчаються одночасно у двох системах освіти,;
- 17,5% респондентів зазначили, що учні дистанційно продовжують навчання в українській системі освіти;
- 10,2% респондентів зазначили, що діти навчаються у закладі освіти в країні тимчасового перебування (рис. 2).

Висновки. Можна зробити висновок, що досвід організації дистанційного та змішаного навчання під час пандемії дозволив зберегти та забезпечити освітній процес під час повномасштабного вторгнення рф в Україну.

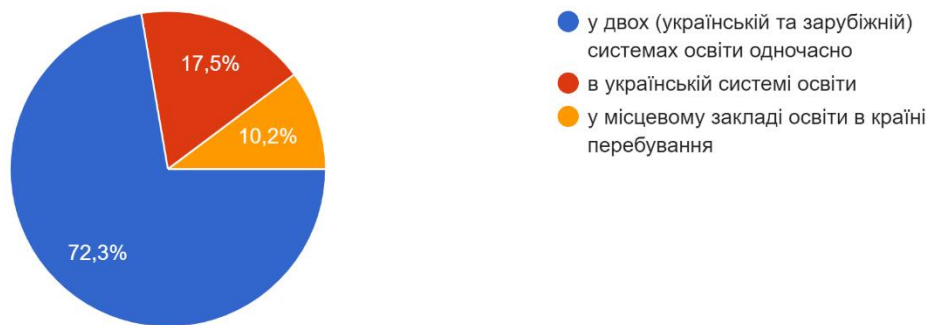


Рис. 2. Відповіді респондентів на питання «Якщо учні перебувають за кордоном, то з Вашого досвіду - де вони навчаються?»

Інститутам післядипломної педагогічної освіти слід звернути увагу на потреби, які зазначають педагогічні працівники і врахувати їх під час проведення курсів підвищення кваліфікації, щоб відповідати сучасним викликам сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Биков В.Ю., Овчарук О.В., Іванюк І.В., Пінчук О.П., Гальперина В.О. Сучасний стан використання цифрових засобів для організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти: результати опитування 2022. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2022. № 90(4). С. 1 - 18. <https://doi.org/10.33407/itlt.v90i4.5036>
2. Іванюк, І. В., Овчарук О. В. Аналіз результатів опитування щодо цифрової компетентності вчителя в умовах організації дистанційного навчання. *Імідж сучасного педагога*. 2022. № 4(205). С. 101 - 104. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-4\(205\)-101-104](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-4(205)-101-104)
3. Ivaniuk I., Ovcharuk O. The response of Ukrainian teachers to COVID-19: challenges and needs in the use of digital tools for distance learning. *Informational Technologies and Learning Tools*. 2020. Vol 77. № 3. Pp. 282 - 291. <https://doi.org/10.33407/itlt.v77i3.3952>

4. Ivaniuk I. V., Ovcharuk O. V. Problems and needs of teachers in the organization of distance learning in Ukraine during quarantine caused by COVID-19 pandemic: 2021 research results. *Information Technologies and Learning Tools*. 2021. № 485(5). P. 29 - 41. <https://doi.org/10.33407/itlt.v85i5.4669>

5. Іванюк І., Овчарук О., Ветров І. Використання інструментів і ресурсів цифрового освітнього середовища для здійснення дистанційного навчання у закладах середньої освіти: результати досліджень. *Нова педагогічна думка*. 2021. № 4 (108). С. 24 - 30. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728628> (дата звернення: 15.05.2023).